

emcdda.europa.eu

STRESZCZENIE – WYBRANE ZAGADNIENIE Problemowe używanie amfetaminy i metamfetaminy w Europie

Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii
Sprawozdanie roczne 2010: stan problemu narkotykowego w Europie
Zakaz publikacji do godz. 10.00 WET - 10.11.2010

Wprowadzenie

Zwracając szczególną uwagę na kraje europejskie, w których amfetamina lub metamfetamina stanowią ważną składową problemu narkotykowego, w niniejszej publikacji przyjrano się obecnej sytuacji w świetle historycznego rozwoju używania amfetamin⁽¹⁾ od czasu wprowadzenia tych substancji jako leków w latach trzydziestych XX wieku. Historia używania amfetamin jest wynikiem wzajemnych oddziaływań zarówno wpływów ogólnosięwiatowych, takich jak rozpowszechnienie rekreacyjnego używania narkotyków w latach 60. XX wieku i pojawienie się heroiny na scenie narkotykowej w Europie w latach 70. XX wieku, jak i wydarzeń regionalnych, takich jak rozwój na małą skalę produkcji perwityny (metamfetaminy) w dawnej Czechosłowacji. W wyniku tego problemowe używanie amfetamin w Europie jest obecnie naznaczone silnymi cechami narodowymi, prawdopodobnie w większym stopniu niż w przypadku jakiegokolwiek innej z głównych nielegalnych substancji psychoaktywnych.

Amfetamina i metamfetamina

- Amfetamina i metamfetamina to dwie ściśle powiązane ze sobą substancje syntetyczne, których działanie polega na pobudzaniu ośrodkowego układu nerwowego. Substancje te mogą być połykane, wciągane przez nos lub wstrzykiwane, a metamfetaminę, szczególnie w postaci krystalicznej, można palić.
- Obie substancje mogą mieć również bardzo podobne działanie i wygląd, co często uniemożliwia użytkownikom ich rozróżnienie.
- Pożądane efekty używania narkotyków z grupy amfetamin to: podwyższony nastrój, dobre samopoczucie, zwiększenie energii, czujność, koncentracja, żwawość, aktywność ruchowa i słowna, poprawa wyników zadań fizycznych i umysłowych, zmniejszenie zmęczenia i zmniejszenie zahamowań społecznych i seksualnych.
- Działania szkodliwe obejmują psychozę, zaburzenia układu sercowo-naczyniowego i mózgowo-naczyniowego, uzależnienie, problemy psychologiczne i psychiatryczne, choroby zakaźne, w przypadku przyjmowania narkotyków w iniekcjach, oraz zgon.

Produkcja i dostępność omawianych narkotyków

- Światowa produkcja amfetaminy koncentruje się w Europie, gdzie znajdowało się 80% wszystkich laboratoriów amfetaminy zajętych w 2008 r. W Europie produkcja amfetaminy wydaje się być usytuowana przede wszystkim w **Holandii, Polsce i Belgii**, i w mniejszym stopniu w **Estonii**, na **Litwie** oraz w **Niemczech**.
- Nielegalna podaż metamfetaminy w Europie sięga od lokalnych laboratoriów domowych produkujących na małą skalę do – w standardach ogólnosięwiatowych – ograniczonego międzynarodowego handlu

(¹) Amfetamina i metamfetamina mają wspólną nazwę: amfetaminy.

narkotykami i skupia się w dwóch regionach: Europie Środkowej (zwłaszcza w **Czechach**) i rejonie Morza Bałtyckiego.

- Podczas gdy w wielu regionach świata coraz bardziej powszechne jest palenie krystalicznej metamfetaminy i „mety”, w Europie metamfetamina dostępna jest prawie wyłącznie w postaci proszku i dlatego odróżnienie jej od amfetaminy na podstawie wyglądu i działania jest praktycznie niemożliwe.
- Najnowsze dane z krajów Europy Północnej wskazują, że na rynkach niektórych krajów skandynawskich i nadbałtyckich amfetamina może być w coraz większym stopniu zastępowana przez metamfetaminę.

Używanie narkotyków z grupy amfetamin w populacji generalnej

- Badania w populacji generalnej oraz wśród uczniów wskazują na względnie niski wskaźnik używania narkotyków z grupy amfetamin w większości krajów europejskich. Jednak w przypadku co najmniej pięciu krajów szacuje się, że ponad 2% młodych ludzi (w wieku 15–34 lata) używało narkotyku w ciągu ostatniego roku. Te kraje to: **Czechy** (3,2%), **Dania** (3,1%), **Estonia** (2,5%), **Wielka Brytania** (Anglia i Walia) (2,3%) i **Bułgaria** (2,1%).
- Mniej problemowe używanie narkotyków z grupy amfetamin ma miejsce głównie w obiektach rozrywki, zwłaszcza tych związanych z wydarzeniami taneczno-muzycznymi, gdzie spożywanie narkotyków wydaje się być coraz ściślej związane z pewnymi gatunkami muzyki.
- Wartość wskaźnika określającego przynajmniej jednorazowe użycie narkotyku z grupy amfetamin wśród młodych ludzi w takich obiektach znacznie się różni: sięga od 30% do 70% w niektórych badaniach przeprowadzonych w **Czechach**, na **Węgrzech**, **Słowacji** i w **Wielkiej Brytanii**.
- Na przestrzeni wielu lat pojawiają się sygnały, że - przynajmniej w niektórych krajach – narkotyki z grupy amfetamin mogły stracić swoją pozycję w nocnych lokalach rozrywkowych na rzecz kokainy lub ekstazy, bądź też nowych substancji, takich jak mefedron.

Analiza problemowego używania amfetaminy i metamfetaminy wg regionów

- W państwach Europy Zachodniej i Południowej rzadko problemowe używanie narkotyków z grupy amfetamin występuje rzadko, ale w niektórych krajach i w określonych populacjach problemowych użytkowników narkotyków zjawisko to może osiągnąć pewien znaczący pułap.
- W wielu krajach Europy Północnej, Wschodniej i Środkowej użytkownicy narkotyków z grupy amfetamin, często iniekcyjni, stanowią znaczny odsetek populacji osób problemowo używających narkotyków.
- Na tym dużym obszarze geograficznym pojawia się kilka odmiennych podwzorów używania narkotyków.. Do najbardziej oczywistych należą: stały problem z używaniem amfetaminy w **Szwecji** i **Finlandii** oraz historyczny problem używania metamfetaminy w **Czechach**, który dotyczy także **Słowacji**.
- Szacunkowa liczba 16 296 (12 000–22 000) problemowych użytkowników amfetaminy w **Finlandii** (w 2005 r.) stanowi około trzech czwartych ogólnej populacji osób problemowo używających narkotyków. Według najnowszych dostępnych szacunków liczba problemowych użytkowników metamfetaminy w **Czechach** w 2008 r. wyniosła 21 200 (20 700–21 800), a na **Słowacji** – 8 083 (5 783–15 742) w 2007 r. Według centralnych ustaleń w tych trzech państwach liczba osób problemowo używających amfetamin na 1 000 mieszkańców w wieku 15–64 lat wynosi 4,7 (**Finlandia**), 2,9 (**Czechy**) i 2,1 (**Słowacja**).
- Problem dotyczy także innych krajów tego regionu, w tym **Estonii**, **Litwy**, **Łotwy** i **Norwegii**, gdzie amfetaminy są często używane w iniekcjach, oraz **Danii**, gdzie narkotyk jest głównie wciągany przez nos.

Odpowiedź na zjawisko problemowego używania narkotyków z grupy amfetamin

- Uważa się, że odstawienie narkotyków z grupy amfetamin nie zagraża życiu oraz że możliwe jest skuteczne odtrucie.

- W Europie dostępne metody leczenia osób używających narkotyków z grupy amfetamin często odzwierciedlają krajowe wzory i historię problemowego używania narkotyków z grupy amfetamin.
- W państwach Europy Zachodniej i Południowej systemy leczenia wyspecjalizowały się głównie w reagowaniu na potrzeby osób używających opioidów, zwłaszcza korzystających z opioidowej terapii zastępczej.
- W krajach Europy Północnej i Środkowej, gdzie leczenie uzależnienia od narkotyków z grupy amfetamin ma długą historię, niektóre programy są ukierunkowane bezpośrednio na potrzeby użytkowników narkotyków z grupy amfetamin.
- W niektórych innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej istotny problem związany z używaniem narkotyków z grupy amfetamin pojawił się nieco później. Dlatego w systemach leczenia w tych krajach rozwinęły się głównie usługi skierowane do problemowych użytkowników opioidów, natomiast, jeśli chodzi o potrzeby osób używających narkotyki z grupy amfetamin, wydaje się, że kraje te napotykają na trudności i braki.